

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

І.В. Бубнов

КРАЇНОЗНАВСТВО: УКРАЇНА
ЧАСТИНА 1. УКРАЇНА НА КАРТІ СВІТУ

Конспект лекцій

ОДЕСА – 2010

УДК 908 (477)
ББК 26.89
Б90

Друкується за рішенням Вченої ради Одеського державного екологічного університету (протокол № від 25.03.2010 р.).

Бубнов І.В.

Б90 Країнознавство: Україна. Частина 1. Україна на карті світу. Конспект лекцій для слухачів-іноземців факультету довузівської підготовки. – Одеса, 2010. – 38 с.

Перша частина конспекту лекцій з дисципліни «Країнознавство» на підставі робочої навчальної програми у систематизованому вигляді містить загальні відомості про територію, клімат, кордони, етнічний склад населення України, її адміністративно-територіальний устрій, стан народного господарства, культуру, освіту, мистецтво, політичну систему та конституційні засади функціонування державної влади.

Конспект лекцій розрахований на слухачів-іноземців факультету довузівської підготовки ОДЕКУ.

З М І С Т

Передмова.....	4
1. Лекція 1. Географічне положення України її природні ресурси і клімат.....	5
1.1 Територія, рельєф і кордони України.....	5
1.2 Клімат, природа і природні ресурси України.....	7
1.3 Моря, ріки та озера України.....	11
2. Лекція 2. Адміністративно-територіальний поділ України. Населення і національний склад України	14
2.1 Області і міста України. Автономна Республіка Крим.....	14
2.2 Населення України.....	17
2.3 Національний склад України.....	19
3. Лекція 3. Загальна характеристика економіки і народного господарства України	22
3.1 Промисловість, сільське господарство і транспорт України....	22
3.2 Наука, культура і мистецтво України.....	26
4. Лекція 4. Політична система та Конституція України	31
4.1 Органи влади і управління України. Державна символіка.....	31
4.2. Конституція – Основний Закон України.....	34

Передмова

Дисципліна «Країнознавство: Україна» є складовою частиною навчального комплексу для слухачів-іноземців, що навчаються на факультеті довузівської підготовки.

Конспект лекцій складений на основі робочої навчальної програми дисципліни «Країнознавство» для слухачів-іноземців факультету довузівської підготовки.

Перша частина конспекту лекцій містить загальні відомості про територію, клімат, кордони, етнічний склад населення України, її адміністративно-територіальний устрій, стан народного господарства, культуру, освіту, мистецтво, політичну систему та конституційні засади функціонування державної влади.

Кожна лекція супроводжується комплексом методичних порад, що розраховані на більш ефективне засвоєння навчального матеріалу та можливості самостійно це перевірити. Зокрема, після вивчення матеріалу кожного питання лекції слухачам-іноземцям надається перелік нових слів і словосполучень, які вони повинні запам'ятати, а також питання для повторення відповідного матеріалу та тестові завдання для самоперевірки рівня засвоєння знань.

При доборі матеріалу лекцій було враховано його пізнавальну цінність, актуальність та виховне значення. Окрім того, після кожної лекції представлений список додаткової літератури, що має на меті надати допомогу слухачам-іноземцям у справі пошуку матеріалу для поглиблення їхніх знань.

Конспект лекцій надає слухачам-іноземцям факультету довузівської підготовки певний обсяг інформації про Україну, культуру українського народу і його видатних представників, а також має допомогти підготуватися до сприйняття основних гуманітарних дисциплін, що читаються у вищій школі.

При складанні конспекту лекцій було використано матеріали напрацювань вітчизняних фахівців, зокрема, наступні навчальні видання: Дубович І. Країнознавчий словник-довідник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002; Лисенков С.Л. Конституція України: Матеріали до вивчення. – К.: Либідь, 1997; Матвеєва Н.М., Мирок ян І.Г. Знайомимося з Україною: Навч. посіб. для інозем. студ. підготов. фак. /Одеський нац. політех. ун-т. – Одеса: Друк, 2001; Соціально-економічна географія України: Навч.посібник /За ред. проф. Шаблія О.І. – Львів: Світ, 1994; Юрченко О.А. Страноведение: Украина. Курс лекций для студентов-иностранцев подгот. фак. – К.: МАУП, 2007.

ЛЕКЦІЯ 1. ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ УКРАЇНИ, ЇЇ ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ТА КЛІМАТ.

- 1.1 Територія, рельєф і кордони України
- 1.2 Клімат, природа і природні ресурси України.
- 1.3 Моря, ріки та озера України

1.1 Територія, рельєф і кордони України

Офіційна назва – Республіка Україна. Україна розташована в південно-східній частині Європи. Це – одна з найбільших держав Європи. Площа України — 603,7 тисяч квадратних кілометрів. За розмірами своєї території Україна більше Франції (551,6 тисяч квадратних кілометрів), Іспанії (505 тис. квадратних кілометрів) та інших держав. Україна займає більш ніж 5,7 % території Європи. На території України біля села Ділове Закарпатської області розташований географічний центр Європи.

Україна розташована в помірних широтах північної півкулі між 22°09' і 41°13' східної довготи та 44°23' і 52°23' північної широти. Вона межує з 7 державами: на сході і північному сході з Росією (по суші), на півночі з Білоруссю (1084 км), на заході з Польщею (542 км), Словаччиною (98 км), Угорщиною (135 км), на південному заході з Румунією (608 км) і Молдовою (1202 км).

З Росією й Румунією Україна межує також по морю.

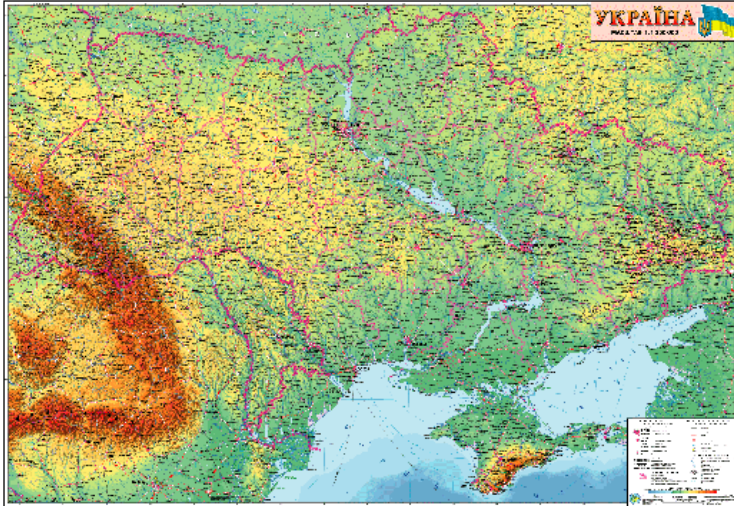
Рельєф України різноманітний. Більша частина території має рівнинний характер: 70% займають низовини, 25% — височини і лише 5% - гори.

Найбільші гори України — це Карпати і Кримські гори.

Південь і південний захід країни займають українські Карпати. Гора Говерла в Карпатах – найвища точка України. Її висота — 2061 метр. Найвища точка Кримських гір – гора Роман-Кош, її висота — 1545 метрів.

На території України є 4 низовини: Причорноморська (на півдні), Придніпровська (на лівому березі Дніпра), Поліська (на півночі і

північному заході), Закарпатська (на крайньому заході).

Надзвичайно мальовничими є височини України із середніми висотами 170-300 і не вище 500 м над рівнем моря. На південному заході – це Подільська височина; на північному заході – Волинська (у її межах виділяється Мазовецький

кряж, який ще називають «Українською Швейцарією»); у центрі країни, уздовж правого берега Дніпра – Придніпровська височина; на сході — Донецький кряж, а на південному сході – Приазовська височина. Між ріками Прут і Дністер лежить Хотинська височина.

Після вивчення матеріалу **Розділу 1.1** слухачі-іноземці повинні засвоїти наступні нові слова і словосполучення:

височина, висота, гора, держава, кряж, межувати, низовина, площа, рівнина, рельєф, територія, центр.

Питання для повторення матеріалу розділу 1.1

1. Де розташована держава Україна?
2. Яке офіційна назва України?
3. Яка площа України?
4. Де розташований географічний центр Європи?
5. З якими державами межує Україна?
6. З якими державами Україна має кордони по морю?
7. Який рельєф України?
8. Як називаються найвищі гори в Україні?
9. Яка назва найвищої точки України?
10. Скільки низовин є на території України?

**Тестові завдання для самоперевірки рівня засвоєння
матеріалу розділу 1.1**

1. В якій частині Європи розташована Україна?
 - а) північно-східній;
 - б) південно-східній;
 - в) південно-західній;
 - г) північно-західній.

2. З якою з вказаних держав Україна не має спільних кордонів?
 - а) Росією;
 - б) Румунією;
 - г) Словаччиною;
 - д) Німеччиною.

3. Більша частина території України – це:
 - а) гори;
 - б) низовини;
 - в) височини;
 - г) пустелі.

4. Які гори розташовані на території України?
 - а) Гімалаї;
 - б) Альпи;
 - в) Карпати;
 - г) Анди.

5. Скільки низовин на території України?
 - а) дві;
 - б) три;
 - в) чотири;
 - г) п'ять.

1.2 Клімат, природа і природні ресурси України

Клімат на більшій частині України помірно-континентальний, але з деякими відмінностями в Карпатах і Кримських горах.

Середня температура січня в Україні становить 7 градусів нижче нуля, середня температура липня – 20 градусів вище нуля. Північно-східна частина України – найхолодніша, південно-західна частина країни і Південний берег Криму – найтепліші.

На південному березі Криму клімат близький до сухого субтропічного (середземноморського). Кримські гори закривають територію від холодних північних вітрів. Температура взимку там становить близько 4 градусів нижче нуля, середня літня температура близько 23 градусів вище нуля. У Криму росте багато вічнозелених рослин. Крим – улюблене місце відпочинку не тільки українців, але й іноземних туристів.

В українському кліматі є всі чотири сезони: зима, весна, літо і осінь.

Зима в Україні не дуже холодна, часто бувають відлиги. Середня тривалість безморозного періоду 170 днів на півночі країни і 260 днів на півдні. Але іноді температура взимку може опускатися до 20-25 градусів нижче нуля.

Літо в Україні спекотне. Кількість опадів зменшується з північного заходу (700 мм/рік) на південний схід (300 мм/рік). В українських Карпатах їх випадає більш 1500 мм/рік, а в Кримських горах – 1000 мм. Найбільша кількість опадів випадає в Закарпатті. Це саме вологе місце України. Найменше дощів випадає на узбережжі Чорного і Азовського морів. Максимум опадів припадає на теплий період року.

Природа України багата і різноманітна, країна розташована в декількох широтних природних зонах: змішаних лісів, лісостепу, степу. В горах природні зони змінюють одна одну залежно від висоти. Приблизно

20% території займає зона лісів (Українське Полісся), майже 34% – лісостеп, 40% – степові ландшафти.

Основні типи ґрунтів пов'язані з тією чи іншою природною зоною. Серед них найбільш родючі ґрунти – це чорноземи. Вони сформувалися під степами і окремими ділянками лісостепу. Чорноземи – головне природне багатство України, на них припадає 57% сільськогосподарських угідь і 67,7% рілля.

В Україні налічується більш ніж 25 тисяч видів рослин. Тут ростуть такі дерева як сосна, ялина, дуб, береза, клен, липа, тополя, верба і інші. Флора і фауна в Україні дуже багаті.

Україна має значні запаси корисних копалин. З надр України добувають 77 видів мінеральної сировини: нафту, газ, вугілля, руду і кольорові метали.

Запаси високоякісного кам'яного вугілля зосереджені у Донецькому (Донбас) і Львівсько-Волинському басейнах. Запаси вугілля в Донбасі становлять 109 млрд. т; промислові запаси Львівсько-Волинського басейну – 1 млрд. т. Родовища бурого вугілля зосереджені в Дніпровському басейні (загальні запаси – 3,8 млрд. т).

Основні нафто- і газоносні райони України – це Прикарпаття й Причорноморсько-Кримська нафтогазова область, включаючи чорноморський шельф. Але за рахунок власних запасів нафти та газу Україна не здатна повністю забезпечити потреби свої промисловості і народного господарства.

Велике внутрішньогосподарське і експортне значення для України мають запаси різних металевих руд. Загальні запаси залізних руд більш 27 млрд. т, вони сконцентровані в Криворізькому і Керченському басейнах.

З нерудних копалин України важливими є запаси графіту (Кіровоградська, Запорізька, Дніпропетровська, Донецька області); фосфоритів і самородної сірки (Львівська і Івано-Франківська області); кам'яної солі (Донбас, Крим, Передкарпаття і Закарпаття); магнієвих і калійних солей, вогнетривких глин, природних кам'яних будівельних матеріалів. На Україні розташовані найбільші у світі родовища озокериту (гірського воску) у Львівській області..

В Україні багато джерел мінеральної води. Лікувальне значення мають води Чорного і Азовського морів. Значні запаси лікувальної грязі зосереджені на Керченському півострові та в Одеській області.

Після вивчення матеріалу **Розділу 1.2** слухачі-іноземці повинні засвоїти наступні нові слова і словосполучення:

відлига, вітер, вічнозелений, вугілля, ґрунт, джерело, залізна руда, клімат, корисні копалини, ландшафт, лікувальна грязь, ліс, лісостеп,

металеві руди, мінеральний, надра, опади, помірно-континентальний, природа, рілля, руда, сезон, сіль, сірка, сировина, степ, субтропічний, температура, фауна, флора, чорноземи.

Питання для повторення матеріалу розділу 1.2

1. Який клімат в Україні?
2. Чому клімат на Південному узбережжі Криму вважається субтропічним?
3. Де розташоване саме вологе місце України?
4. Де в Україні випадає найменше дощів?
5. У яких природних зонах розташована Україна?
6. Які ґрунти становлять головне природне багатство України?
7. Скільки видів мінеральної сировини добувається з надр України?
8. Де зосереджені запаси високоякісного кам'яного вугілля в Україні?
9. Які основні нафто- і газonosні райони України?
10. Які загальні запаси залізних руд України?
11. Де зосереджені запаси лікувальної грязі в Україні?

Тестові завдання для самоперевірки рівня засвоєння матеріалу розділу 1.2

1. Яка частина України – сама холодна?
 - а) південно-західна;
 - б) північно-східна;
 - в) південно-східна;
 - г) північно-західна.
2. Яка частина України – сама тепла?
 - а) північно-західна;
 - б) північно-східна;
 - в) південно-східна;
 - г) південно-західна.
3. Скільки сезонів в українському кліматі?
 - а) три;
 - б) два;
 - в) чотири;
 - г) один.

4. Самим вологим місцем України є...
- а) узбережжя Чорного моря;
 - б) Закарпаття;
 - в) Східна Україна;
 - г) узбережжя Азовського моря.
5. Яка широтна природна зона відсутня в Україні?
- а) змішані ліси;
 - б) степ;
 - в) тундра;
 - г) лісостеп.
6. Головним регіоном зосередження високоякісного кам'яного вугілля України є...
- а) Кривбас;
 - б) Полісся;
 - в) узбережжя Чорного моря;
 - г) Донбас.
7. Які корисні копалини мають велике внутрішньогосподарське й експортне значення для України?
- а) нафта;
 - б) газ;
 - в) металеві руди;
 - г) алмази.
8. Де зосереджені значні запаси лікувальної грязі України?
- а) в Одеській області;
 - б) в Донбасі;
 - в) в Закарпатті;
 - г) в Київській області.

1.3 Моря, ріки та озера України

Південну частину України обмивають Чорне й Азовське моря. Берегова лінія довжиною 2835 км має велику кількість гирлів рік, лиманів, заток, бухт, придатних для будівництва морських портів.

Островів Україна має небагато, і серед них великих майже немає. Далеко в море вдається Кримський півострів, витягнутий на захід Тарханкутським півостровом, а на схід – Керченським півостровом.

Чорне море належить басейну Атлантичного океану. Його площа 422 тис. квадратних кілометрів, середня глибина 1271 м. Максимальна глибина моря – 2245 метрів. Чорне море тепле. На узбережжі Чорного моря розташовані відомі курорти. Тут багато готелів, санаторіїв, будинків відпочинку. На узбережжі Чорного моря розташовані великі порти – Одеса, Севастополь, Іллічівськ, Ялта, Керч.

Азовське море – внутрішнє. Воно є наймілководнішим у світі морем. Найбільша глибина Азовського моря – 15 метрів. Воно дуже тепле. В Азовському морі багато риби. На його узбережжі розташовані порти Бердянськ і Маріуполь.

В Україні протікає 71 тисяча великих і малих річок. Найбільші ріки: Дніпро, Дністер, Десна, Південний Буг.

Дніпро (2201 км) – третя за величиною ріка Європи (після Волги й Дунаю). Дніпро належить до 27 найбільших рік світу. Раніше Дніпро називали по-іншому: стародавні греки називали його – Борисфен (той, хто тече з півночі). Старослов'янська назва ріки – Славутич (син слави). Римляни називали його Данапріс, а турки – Замазку. Дніпро має 1150 приток, найбільші з яких: Прип'ять, Тетерів, Інгулець (праві); Десна, Сож, Ворскла, Псел, Сула (ліві).

Дніпро ділить Україну на дві частини: Лівобережну Україну й Правобережну Україну. На Дніпрі розташовані великі українські міста – Київ, Черкаси, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Херсон.

Найбільші озера України: Сасик, Ялпуг, Кугурлуй, Кагул.

Після вивчення матеріалу **Розділу 1.3** слухачі-іноземці повинні засвоїти наступні нові слова й словосполучення:

басейн, берегова лінія, бухта, гирло, глибина, затока, курорт, лівобережний, лиман, максимальний, мілководний, море, озеро, океан, обмивати, острів, півострів, порт, правобережний, притока, риба, ріка, суша, узбережжя.

Питання для повторення матеріалу розділу 1.3

1. Які моря обмивають Україну?
2. Яка довжина берегової лінії України?
3. Як називається найбільший півострів України?
4. Чому узбережжя Чорного моря вважається відомим курортом?
5. Яке море є самим мілководним у світі?
6. Скільки рік протікає територією України?
7. Які найбільші ріки України Ви знаєте?
8. Скільки приток має Дніпро?

9. Які інші назви ріки Дніпро Ви знаєте?

10. Які найбільші озера України?

**Тестові завдання для самоперевірки рівня засвоєння
матеріалу розділу 1.3**

1. Яку частину України обмиває Чорне море?

- а) північну;
- б) західну;
- в) східну;
- г) південну.

2. До басейну якого океану належить Чорне море?

- а) Атлантичного;
- б) Індійського;
- в) Тихого;
- г) Льодовитого.

3. Який з вказаних портів не розташований на узбережжі Чорного моря?

- а) Одеса;
- б) Ялта;
- в) Маріуполь;
- г) Севастополь.

4. Який з вказаних портів розташований на узбережжі Азовського моря?

- а) Керч;
- б) Ялта;
- в) Іллічівськ;
- г) Бердянськ.

5. Яка з вказаних рік не протікає територією України?

- а) Дніпро;
- б) Двіна;
- в) Десна;
- г) Дністер.

9. Яке з вказаних міст України не розташовано на березі Дніпра?

- а) Київ;
- б) Харків;
- в) Запоріжжя;
- г) Черкаси.

10. Яке озеро є одним з найбільших в Україні?

- а) Ладога;
- б) Байкал;
- в) Гурон;
- г) Сасик.

Додаткова література до лекції

1. Дубович І. Країнознавчий словник-довідник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 839 с.
2. Матвеева Н.М., Мирок'ян І.Г. Знайомимося з Україною: Навч. посіб. для інозем. студ. підготов. фак. /Одеський нац. політех. ун-т. – Одеса: Друк, 2001. – 148 с.
3. Методичні вказівки та контрольні завдання для формування вмінь читання (на матеріалах текстів з краєзнавства) з дисципліни «Російська мова» для студентів-іноземців факультету довузівської підготовки. Уклад. Глушкова Н.М., Воронежцева А.А. – Одеса, ОДЕКУ, 2005. – 25с.
4. Максаковский В.П. Географическая картина мира. – Ярославль: Верх.-Волж. кн. изд-во, 1995. – 320 с.
5. Соціально-економічна географія України: Навч.посібник /За ред. проф. Шаблія О.І. – Львів: Світ, 1994. – 608 с
6. Юрченко О.А. Страноведение: Украина. Курс лекций для студентов-иностранцев подгот. фак. – К.:МАУП, 2007. – 80с.

ЛЕКЦІЯ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ УКРАЇНИ. НАСЕЛЕННЯ І НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД УКРАЇНИ.

- 2.1 Области і міста України. Автономна Республіка Крим.
- 2.2 Населення України.
- 2.3 Національний склад України.

2.1 Области і міста України. Автономна Республіка Крим

Територія України ділиться на 24 області і Автономну Республіку Крим.

Области України: Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська,

Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська, Чернівецька.

Два міста України – Київ і Севастополь – мають статус міст республіканського значення. Їх права прирівняні до прав адміністративних областей.

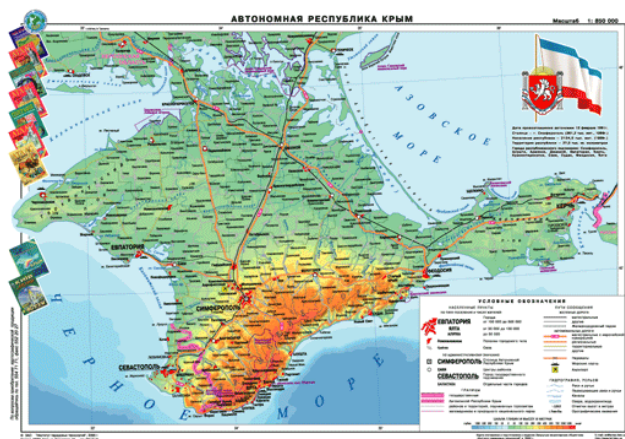
Столиця України – м. Київ. Він є адміністративним, промисловим, науковим і культурним центром країни. Його статус визначається спеціальним Законом про столицю.

Автономна Республіка Крим і адміністративні області поділені на райони (усього їх 490).

В Україні налічується 454 міста, з них 167 – обласного підпорядкування. Найбільше за територією місто України – Дніпропетровськ. Найбільші міста України за чисельністю населення – Київ (2,6 млн.), Харків (1,47 млн.), Дніпропетровськ (1,064 млн.), Одеса (1,029 млн.), Донецьк (1,016 млн.). Серед міст України з населенням від 500 до 1 млн. чоловік виділяються: Запоріжжя, Кривий Ріг, Луганськ, Львів, Миколаїв, Маріуполь.

У сільській місцевості основні адміністративні одиниці – це села і селища міського типу (їх біля 900).

Автономна Республіка Крим – складова частина України. Площа Автономної Республіки Крим – 27 тисяч квадратних кілометрів. Столиця – м. Сімферополь.

Після вивчення матеріалу **Розділу 2.1** слухачі-іноземці повинні засвоїти наступні нові слова і словосполучення:

автономія, автономна республіка, адміністративний, область, район, розподіл, село, селище, територіальний центр.

Питання для повторення матеріалу розділу 2.1

1. Як адміністративно ділиться територія України?
2. Скільки всього в Україні міст?
3. Які міста України мають статус міст республіканського значення?
3. Назвіть міста України, що мають населення від 1 млн. чоловік і більше.
4. Яке місто України є найбільшим за своєю територією?
5. Як називаються основні адміністративні одиниці у сільській місцевості України?
6. Яке місто є столицею України?
7. Яке місто є столицею Автономної Республіки Крим?

Тестові завдання для самоперевірки рівня засвоєння матеріалу розділу 2.1

1. На які адміністративні одиниці ділиться територія України?
 - а) провінції;
 - б) штати;
 - в) області;
 - г) префектури.
2. Яка область не входить до складу України?
 - а) Черкаська;
 - б) Чернівецька;
 - в) Читинська;
 - г) Чернігівська.
3. Яке з вказаних міст України має статус міста республіканського значення?
 - а) Сімферополь;
 - б) Севастополь;
 - в) Суми;
 - г) Стрий.
4. Найбільшим за своєю територією містом України є...
 - а) Донецьк;
 - б) Київ;
 - в) Дніпродзержинськ;
 - г) Дніпропетровськ.

5. Яке з вказаних міст України має населення понад 1 млн. чоловік?
- а) Одеса;
 - б) Луганськ;
 - в) Запоріжжя;
 - г) Львів.
6. Яке з вказаних міст України має населення менш ніж 1 млн. чоловік?
- а) Миколаїв;
 - б) Харків;
 - в) Одеса;
 - г) Донецьк.
7. Столицею Автономної Республіки Крим є місто...
- а) Севастополь;
 - б) Сімферополь;
 - в) Слов'янськ;
 - г) Судак.

2.2 Населення України

Загальна чисельність населення України станом на 1 вересня 2009 року складала 46 мільйонів 016 тисяч 186 чоловік. За чисельністю населення Україна є шостою країною Європи (після Німеччини, Великобританії, Італії, Франції, Іспанії).

До початку 1990-х років населення України збільшувалося переважно за рахунок природнього приросту. В 1991 році вперше за багато десятиліть природний приріст став негативним, тобто смертність перевищила народжуваність. Загальна смертність становить 11 людей на 1 тисячу жителів у рік.

Середня тривалість життя українців становить 64 роки (61 рік – для чоловіків і 73 – для жінок); за цим показником Україна займає 52-е місце у світі. Статева структура населення протягом багатьох років стабільна: 46% чоловіків і 54% жінок.

Вікова структура населення України є типовою для країн Європи: середній (розрахунковий) вік – 37 років, і він збільшується, відбувається процес старіння населення.

До групи молодих за віком людей (до 16 років) відноситься біля 22% жителів України; 25% – люди пенсійного віку, 54% – населення України, що перебуває в працездатному віці. Частка пенсіонерів постійно зростає, а дітей і осіб у працездатному віці – зменшується. У сільській місцевості ситуація ще менш благополучна: тут пенсіонерів більш ніж 1/3.

У містах проживають 68% населення України (31,5 млн.), у сільській місцевості – 32% (14,5 млн.). Найбільш урбанізованими регіонами України є: Донецька – 90%, Луганська й Дніпропетровська області – більш 80%. Найнижча частка міського населення у західних областях – у Закарпатській, Тернопільській, Івано-Франківській, Чернівецькій.

У Києві – столиці України – проживають більш ніж 2,7 мільйони людей. З них 47 % – чоловіків і 53 % – жінок.

Середня густина населення України становить 78 жителів на 1 квадратний кілометр – це 90-й показник серед всіх країн світу. Найвища густина населення в Донецькій області (183 людини на 1 кв. км). Найменше заселені гірські райони Карпат і Чернігівська область (39 людей на 1 кв. км).

Після вивчення матеріалу **Розділу 2.2** слухачі-іноземці повинні засвоїти наступні нові слова і словосполучення:

вік, вікова структура населення, всеукраїнський перепис населення, природний приріст населення, стать, статева структура населення, смертність, середня густина населення, середня тривалість життя, урбанізація, чисельність.

Питання для повторення матеріалу розділу 2.2

1. Яка загальна чисельність населення України?
2. Що значить негативний приріст населення України?
3. Якою є статева структура населення України?
4. Яка середня тривалість життя в Україні?
5. Яка частка населення України постійно збільшується, а яка зменшується?
6. Яка частка населення України мешкає у містах, а яка в сільській місцевості?
7. В яких областях України щільність населення найвища?
8. Які регіони України є найбільш урбанізованими?

Тестові завдання для самоперевірки рівня засвоєння матеріалу розділу 2.2

1. Якій з вказаних країн Європи Україна не поступається за показником чисельності населення?
 - а) Німеччині;
 - б) Бельгії;
 - в) Італії;
 - г) Франції.

2. Коли уперше природний приріст населення України став негативним?
 - а) у 1995 році;
 - б) у 1981 році;
 - в) у 1985 році;
 - г) у 1991 році.

3. Яка вікова група населення України є на сьогодні найбільшою?
 - а) люди працездатного віку;
 - б) люди пенсійного віку;
 - в) люди молодого віку;
 - г) діти.

4. Який регіон України не відноситься до найбільш урбанізованих?
 - а) Донецька область;
 - б) Одеська область;
 - в) Дніпропетровська область;
 - г) Луганська область.

5. Яка область України не належить до регіону з найнижчою часткою міського населення?
 - а) Черкаська область;
 - б) Закарпатська область;
 - в) Тернопільська область;
 - г) Івано-Франківська область.

6. Яка область України є найменш населеною?
 - а) Черкаська область;
 - б) Чернігівська область;
 - в) Чернівецька область;
 - г) Полтавська область.

2.3 Національний склад України

Україна – багатонаціональна країна. В етнічному складі населення України переважають українці – 77,8% усього населення. Росіяни і ще 20 етносів відносяться в Україні до національних меншин. Однак саме росіяни становлять більшість населення в Автономній Республіці Крим (67% населення), у Донбасі, Харківській і Запорізькій областях.

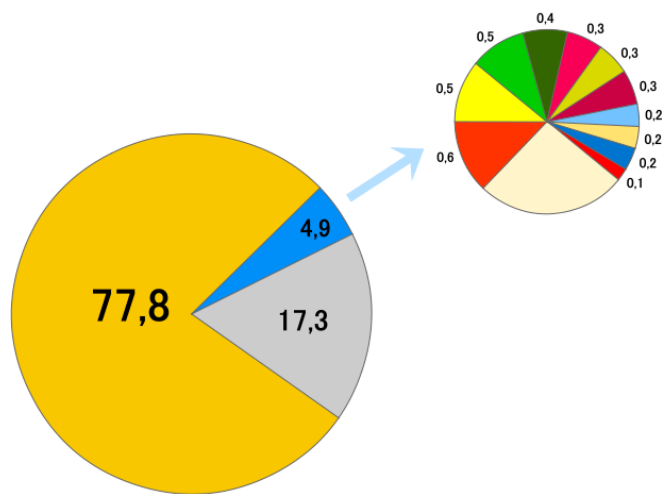
Серед інших етносів України виділяються: білоруси – 0,6 %, молдавани – 0,5 %, болгари – 0,4%, кримські татари – 0,5 %, інші – 2,47 %

Історично склалося, що найбільш багатонаціональним містом України є Одеса.

Більш ніж 10 мільйонів етнічних українців живуть за межами України.

Найбільша діаспора українців проживає в таких країнах світу як: Росія, США, Казахстан, Канада, Бразилія, Аргентина, Австралія.

Велика кількість українців за кордоном пояснюється, в основному, чинником трудової міграції.

Після вивчення матеріалу **Розділу 2.3** слухачі-іноземці повинні засвоїти наступні нові слова і словосполучення:

багатонаціональний, діаспора, етнос, етнічний склад населення, національність, трудова міграція.

Питання для повторення матеріалу розділу 2.3

1. Чому Україна – багатонаціональна країна?
2. Які етноси, окрім українців, мешкають в Україні?
3. В яких регіонах України росіяни становлять більшість населення?
4. Яка кількість етнічних українців проживає за межами України?
5. У яких країнах світу проживає найбільша діаспора українців?

Тестові завдання для самоперевірки рівня засвоєння матеріалу розділу 2.3

1. У якому з вказаних регіонів України росіяни становлять більшість населення?
 - а) в Одеській області;
 - б) у Харківській області;

- в) у Тернопільській області;
г) у Полтавській області.
2. У якому з вказаних регіонів України росіяни не становлять більшість населення?
а) в Автономній Республіці Крим;
б) у Запорізькій області;
в) у Херсонській області;
г) у Донбасі.
3. Яке місто України історично вважається найбільш багатонаціональним?
а) Київ;
б) Харків;
г) Донецьк;
г) Одеса.
4. У якій з вказаних країн світу проживає одна з більших українських діаспор?
а) у Франції;
б) у Китаї;
в) у Єгипті;
г) у Росії.
5. У якій з вказаних країн світу не існує великої української діаспори?
а) у Аргентині;
б) у Бразилії;
в) у Сирії;
г) у Казахстані.

Додаткова література до лекції

1. Дністрянський М.С. Україна в політико-географічному вимірі. – Львів: Світ, 2000. – 312 с.
2. Дубович І. Країнознавчий словник-довідник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 839 с.
3. Ісаєвич Я. Україна давня і нова: народ, релігія, культура. – Львів, 1996. – 334 с.

4. Матвеева Н.М., Мирок'ян І.Г. Знайомимося з Україною: Навч. посіб. для інозем. студ. підготов. фак. /Одеський нац. політех. ун-т. – Одеса: Друк, 2001. – 148 с.
5. Методичні вказівки та контрольні завдання для формування вмінь читання (на матеріалах текстів з краєзнавства) з дисципліни «Російська мова» для студентів-іноземців факультету довузівської підготовки. Уклад. Глушкова Н.М., Воронежцева А.А. – Одеса, ОДЕКУ, 2005. – 25с.
6. Соціально-економічна географія України: Навч.посібник /За ред. проф. Шаблія О.І. – Львів: Світ, 1994. – 608 с
7. Юрченко О.А. Страноведение: Украина. Курс лекций для студентов-иностранцев подгот. фак. – К.:МАУП, 2007. – 80с.

ЛЕКЦІЯ 3. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОНОМІКИ І НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

- 3.1 Промисловість, сільське господарство і транспорт України.
- 3.2 Наука, культура і мистецтво України.

Промисловість, сільське господарство і транспорт України

Економіка України належить до індустріально-аграрного типу. Частка валової доданої вартості промисловості в її структурі становить більш 35%, а сільського господарства – близько 18%. Але за чисельністю зайнятих сільське господарство трохи випереджає промисловість: 21,8% і 19,9% відповідно до загальної зайнятості у всіх сферах економічної діяльності. У цілому Україна має всі галузі, властиві економіці великої європейської держави.

Україна – розвинена промислова країна. У галузевій структурі промисловості переважають обробна і гірничодобувна галузі. Найбільш високу питому вагу мають: металургійна промисловість (чорна і кольорова) – 23%, харчова індустрія і переробка сільськогосподарських продуктів – 18%, енергетика – 15%, машинобудівний комплекс – 12%, хімічна промисловість – 5%.

Паливно-енергетичний комплекс України розвивається на базі власних ресурсів вугілля і імпортованих з Росії нафти та газу. У паливному балансі країни більш 40% припадає на газ, на ньому працюють основні теплові електростанції. В Україні діють також атомні станції: Запорізька,

Рівненська, Хмельницька і Південноукраїнська АЕС. Чорнобильська АЕС, що давала 7% усієї електроенергії країни, була закрита за міжнародними угодами наприкінці 2000 року.

Продукція чорної та кольорової металургії України має важливе експортне значення. З України експортують: руду, феросплави, прокат, труби великого діаметра. Металургійний комплекс дає основну частку валютного виторгу країни. Підприємства чорної металургії розташовані в Приазов'ї (м. Маріуполь), Донбасі (Донецьк, Алчевськ, Єнакієве, Макіївка), Придніпров'я (Запоріжжя, Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ, Кривий Ріг).

У машинобудуванні найбільш розвиненим є виробництво сільськогосподарських машин і різних транспортних засобів, приладів і верстатів. Трактори, танки, турбіни, судна різних типів, вантажні вагони й багато чого іншого Україна поставляє в різні країни. В Україні проектують і будують літаки (найбільш відомі з них Ан-2, Ан-22 «Антей», Ан-32, Ан-124 «Руслан», Ан-225 «Мрія», Ан-74), авіаційні двигуни. Літаки марки Антонова будують також на заводах Росії та Польщі. Основні центри українського літакобудування – Київ та Харків. Будівництво морських суден здійснюється в Миколаєві. Основним центром ракетобудування України є Дніпропетровськ.

Завдяки сировинній базі в Україні розвинена й хімічна промисловість. Основні її центри – Лисичанськ, Черкаси, Одеса, Київ, Калуш і інші.

Україна – це також розвинена сільськогосподарська країна. У сільському господарстві країни переважає рослинництво. Україна є великим зерновим районом Європи. Тут вирощують пшеницю, жито, кукурудзу, гречку і інші зернові культури. Основними технічними культурами є цукровий буряк, соняшник і льон. Україна – найбільший європейський експортер цукру, рослинної олії і льону. Україна займає також провідне місце у світі по вирощуванню картоплі.

В Україні добре розвинені садівництво, виноградарство, овочівництво.

Значного розвитку в Україні набули тваринництво і птахівництво. Тут вирощують корів, свиней, кіз, овець, а також домашніх птахів – курей, гусей, качок, індиків.

Транспортний комплекс України включає: залізничний, автомобільний, морський, річковий, авіаційний і трубопровідний.

Розвинена мережа автомобільних доріг і залізниць забезпечує зв'язок між усіма регіонами України, а також суміжними країнами Східної й Західної Європи, між промисловими центрами Росії і чорноморськими портами.

Загальна довжина річкових судноплавних шляхів України 3700 км. Судноплавне низов'я Дніпра забезпечує зв'язок півдня України із центральною частиною країни, дельта Дунаю – вихід до системи Дунай – Майн – Рейн. Важливу роль відіграють Чорне і Азовське моря, особливо Чорне, яке має стати зоною транзиту між Європою і Азією. Найбільші порти України: Одеса, Іллічівськ, Миколаїв.

Територією України проходять магістральні газопроводи та нафтопроводи з Росії і Центральної Азії в країни Західної Європи. Транзитне положення – важливий економічний ресурс України. Щорічно на транзиті російського газу в Європу через газотранспортну систему Україна заробляє більш 2 млрд. дол.

Транспортний потенціал України досить високий. Національна транспортна мережа в стані забезпечити значне збільшення обсягів перевезень вантажів і пасажирів як на внутрішньому, так і на міжнародному сполученнях.

Після вивчення матеріалу **Розділу 3.1** слухачі-іноземці повинні засвоїти наступні нові слова і словосполучення:

виноградарство, вугільна, галузь промисловості, гірничодобувна галузь, додана вартість, літакобудування, машинобудування, металообробний, металургійний, народне господарство, обробна галузь, паливний баланс, паливно-енергетичний комплекс, питома вага, прокат, промисловість, птахівництво, сировинна база, сільське господарство,

тваринництво, труби великого діаметра, феросплави, харчовий, хімічний, експортер.

Питання для повторення матеріалу розділу 3.1

1. Які галузі промисловості розвинені в Україні?
2. Які галузі сільського господарства розвинені в Україні?
3. Які сільськогосподарські культури вирощують в Україні?
4. Які види транспорту розвинені в Україні?
5. Чому трубопровідний транспорт має велике значення для України?

Тестові завдання для самоперевірки рівня засвоєння матеріалу розділу 3.1

1. Які з вказаних міст України є центрами літакобудування?
 - а) Одеса;
 - б) Київ;
 - в) Донецьк;
 - г) Харків;
2. У яких з вказаних міст України розташовані найбільші підприємства чорної металургії?
 - а) Чернігів;
 - б) Маріуполь;
 - в) Чернівці;
 - г) Алчевськ;
 - д) Кривий Ріг;
 - е) Одеса.
3. Основними центрами хімічної промисловості України є:
 - а) Черкаси;
 - б) Суми;
 - в) Харків;
 - г) Одеса.
4. Визначіть місто, що є центром українського суднобудування.
 - а) Львів;
 - б) Донецьк;
 - в) Харків;
 - г) Миколаїв.

5. Яке місто України вважається центром вітчизняного ракетобудування?
- а) Одеса;
 - б) Дніпропетровськ;
 - в) Херсон;
 - г) Львів;
6. Визначити сільськогосподарські культури, які не вирощують в Україні:
- а) соняшник;
 - б) маслини;
 - в) кукурудза;
 - г) жито.
7. Який вид транспорту забезпечує транзит газу територією України?
- а) річковий;
 - б) трубопровідний;
 - в) автомобільний;
 - г) морський.

3.2 Наука, культура і мистецтво України.

Україна має значний науковий потенціал у багатьох галузях. Головний державний науковий центр – Національна академія наук (НАН) України, яка здійснює керівництво і організацію досліджень з провідних напрямків науки.

У системі академії 170 наукових установ (з них 5 міжнародних). Серед найбільш відомих наукових досягнень і відкриттів українських учених, що визнані у світі, виділяються: розщеплення атомів літію і відкриття ізотопу гелію, створення теорії надтвердого зварювання і її впровадження в господарську практику, створення порошкової металургії, одержання важкої води, створення першого у світі лазерного накопичувача інформації на оптичних циліндрах..

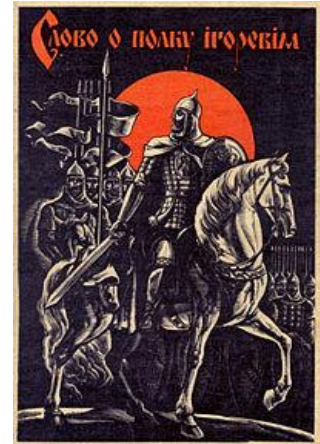
Великий внесок українські вчені внесли в освоєння космосу і створення ракетної техніки. Серед найважливіших результатів у цій області – створення серії складних універсальних орбітальних станцій, ракетноносіїв «Зеніт», «Циклон», нових ракетних двигунів, унікальних систем керування для ракетноносіїв і космічних апаратів, бортових систем охолодження в авіації і космонавтиці, унікального інструменту для монтажних і ремонтних робіт у відкритому космосі.

Велика наукова робота здійснюється в різних університетах України. Найбільшими науковими і університетськими центрами України є Київ, Харків, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Чернівці.

В Україні функціонують біля 21 тисячі денних загальноосвітніх шкіл, з них: 366 гімназій і 331 ліцей.

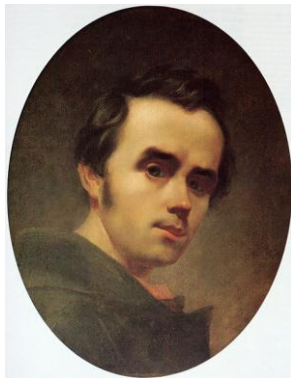
Україна має багаті фольклорні традиції. Український народ створив безліч пісень, казок, дум, прислів'їв і приказок, легенд і переказів. У думах і піснях відбилася історія боротьби українського народу проти іноземних загарбників.

Літературні традиції України пов'язані з давньоруською народністю (література Київської Русі). Збереглася велика кількість писемних пам'яток, найвидатніша з яких — «Слово о полку Ігоревім» — вважається загальною для російського, українського і білоруського народів. Зачатки саме української культурно-побутової своєрідності дослідники відзначають у Галицько-Волинському літописі XIII-XIV століть.

На початку XVI століття в Україні з'явилися перші друковані книги Східної Європи, а в XVII столітті був відкритий перший православний університет: Києво-Могилянська академія.

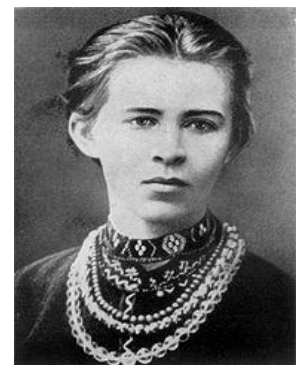
З XVIII століття починається бурхливий розвиток українського мистецтва і літератури. Особливо важлива роль у процесі становлення нової літератури XIX століття належить Івану Котляревському, авторові поеми «Енеїда». Автором байок, ліричних віршів, балад є П.П. Гулак-Артемівський. Першим українським прозаїком вважається Г.Ф. Квітка.

Величезний вплив на розвиток української поезії, на літературу всіх слов'янських народів мала творчість великого українського поета Тараса Шевченка.

Його талановитою послідовницею в прозі була Марко Вовчок. Видатним письменником, ученим,

мислителем і громадським діячем України був Іван Франко. Т. Шевченко і І. Франко — це письменники світового значення. Під впливом І Франка у Східній Україні яскраво виступила в літературі Леся Українка (псевдонім; справжнє ім'я — Лариса Петрівна Косач-Квітка).

Радянський період України пов'язаний з іменами поетів Павла Тичини, Володимира Сосюри,

прозаїками Олесем Гончаром, Михайлом Стельмахом, Остапом Вишнею, Юрієм Смоличем, драматургом Максимом Рильським,

Багатим і різноманітним є українське музичне мистецтво. Українці завжди любили складати і співати пісні.

Улюблений національний інструмент українців – бандура, а типовий народний інструментальний ансамбль – народне тріо.

З народних танців в Україні популярні: гопак та козачок.

У XVIII столітті багато чого для розвитку професійної музичної культури України зробили видатні композитори Д.С. Бортнянський і М.С. Березовський.

Важливу роль у становленні українського професійного музичного мистецтва мав театр: у п'єсах використовувалися музичні номери на основі народних пісень і танців. В 1863 році з'явилася опера «Запорожець за Дунаєм» композитора і співака С. Гулак-Артемовського.

Засновником української класичної музики став видатний композитор, педагог, музичний і громадський діяч Микола Лисенко (опери «Тарас Бульба», «Наталка-Полтавка», «Енеїда»).

Багато українських співаків, диригентів, музикантів мають широку популярність в усьому світі; український народ по праву вважається музично обдарованим. В сучасній Україні працюють 5 оперних театрів, 3 театри музичної комедії, 25 філармоній, 4 консерваторії.

В Україні також розвинуте театральне мистецтво і кіно. Найвідоміший український режисер кіно – Олександр Довженко, його ім'я носить Київська кіностудія. Великою популярністю користуються фільми, зняті на Одеській кіностудії.

Після вивчення матеріалу **Розділу 3.2** слухачі-іноземці повинні засвоїти наступні нові слова і словосполучення

байка, бандура, важка вода, вірш, гопак, громадський діяч, давньоруська народність, драматург, дума, казка, козачок, культурно-побутовий, лазерний накопичувач інформації, народні танці, легенда, літопис, мислитель, музично обдарований, надтверде зварювання, орбітальна станція, переказ, писемна пам'ятка, пісні, прислів'я, приказка, прозаїк, поет, порошкова металургія, ракетоносій, розщеплення атомів, фольклорні традиції.

Питання для повторення матеріалу розділу 3.2

1. Які наукові дослідження українських вчених отримали світове визнання?
2. Які досягнення українських вчених у сфері засвоєння космосу Вам відомі.
3. Назвіть основні університетські центри України.
4. Хто вважається засновником сучасної української літератури?
5. Назвіть найвідоміших українських діячів літератури.
6. Назвіть найвідоміші жанри пісенної творчості в Україні.
7. Назвіть найулюбленіший національний музичний інструмент українців.
8. Які види народних танців українців Вам відомі?
9. Хто вважається засновником української класичної музики?
10. В яких містах України діють кіностудії?

Тестові завдання для самоперевірки рівня засвоєння матеріалу розділу 3.2

1. Яка назва ракетноносіїв, що виготовляються в Україні?
 - а) «Зеніт»;
 - б) «Буран»;
 - в) «Циклон»;
 - г) «Союз».
2. Яке місто України не вважається крупним університетським центром?
 - а) Київ;
 - б) Харків;
 - в) Миколаїв;
 - г) Одеса.
3. Коли в Україні з'явилися перші друковані книги Східної Європи?
 - а) на початку XVI століття;
 - б) на початку XVII століття;
 - в) на початку XV століття;
 - г) наприкінці XVI століття
4. Коли в Україні був відкритий перший православний університет?
 - а) у XVI столітті;
 - б) у XVII столітті;

- в) у XV столітті;
- г) у XVIII столітті.

5. Як називається улюблений національний інструмент українців?
 - а) банджо;
 - б) балалайка;
 - в) барабан;
 - г) бандура.

6. Який з народних танців не є популярним в Україні?
 - а) гопак;
 - б) козачок;
 - в) метелиця;
 - г) самба.

7. Хто є великим українським поетом?
 - а) Іван Франко;
 - б) Тараса Шевченко;
 - в) Марко Вовчок;
 - г) Олесь Гончар.

8. Яка опера не належить Миколі Лисенку?
 - а) «Тарас Бульба»;
 - б) «Наталка-Полтавка»;
 - в) «Запорожець за Дунаєм»
 - г) «Енеїда».

9. В якому місті України розвивається кіноіндустрія?
 - а) Запоріжжі;
 - б) Одесі;
 - в) Луганську;
 - г) Львові.

Додаткова література до лекції

1. Дубович І. Країнознавчий словник-довідник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 839 с.
2. Культура і побут населення України: Навч. посібник для вузів / Наулко В.І., Артюх Л. Ф. Горленко В. Ф. та інш.. - К.: Либідь, 1991. – 230 с.

3. Матвеева Н.М., Мирок'ян І.Г. Знайомимося з Україною: Навч. посіб. для інозем. студ. підготов. фак. /Одеський нац. політех. ун-т. – Одеса: Друк, 2001. – 148 с.
4. Соціально-економічна географія України: Навч.посібник /За ред. проф. Шаблія О.І. – Львів: Світ, 1994. – 608 с
5. Супруненко В. П. Народини: Витоки нації: Символи, вірування, звичаї та побут українців / Худож. В.К.Зуєв, Н.В.Зуєва. - Запоріжжя: МП "Берегиня", 1993. – 135 с.
6. Фролова К. П. Ярина: Учб. посібник з народознавства / Худож.-іл. В.В.Гончаренко. - Дніпропетровськ: Асоціація "Дніпродрук", 1993. – 229 с.
7. Юрченко О.А. Страноведение: Украина. Курс лекцій для студентів-иностранцев подгот. фак. – К.:МАУП, 2007. – 80с.

ЛЕКЦІЯ 4. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА ТА КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

4.1 Органи влади і управління України. Державна символіка.

4.2. Конституція – Основний Закон України.

4.1 Органи влади і управління України. Державна символіка

Україна – суверенна держава. 16 липня 1990 р. Верховна Рада України (український парламент) прийняла Декларацію про суверенітет України. Цей документ відкрив нову сторінку в українській історії, що веде до побудови розвиненої демократичної держави.

24 серпня 1991 р. Верховна Рада України прийняла Акт проголошення незалежності. З того часу 24 серпня – національне свято – День Незалежності.

Вищим органом законодавчої влади є Верховна Рада України. Вона ухвалює закони і контролює їхнє виконання. Верховна Рада – це однопалатний парламент. Конституційний склад Верховної

Ради України 450 депутатів, які обираються на 4 роки.

28 червня 1996 р. Верховна Рада України прийняла нову Конституцію України. День 28 червня – національне свято – День Конституції України.

Україна – парламентська республіка із президентським правлінням. Головою держави є Президент. Президентом України може бути тільки її громадянин, який останні 10 років перед днем виборів проживав в Україні. Він повинен бути не молодше 35 років і володіти державною мовою. Президент обирається через загальні, прямі та рівні вибори при таємному голосуванні строком на 5 років. Президент в Україні не може бути обраним більш ніж на два терміни підряд.

Вищим органом виконавчої влади є Кабінет Міністрів України (уряд). Він відповідальний за свою діяльність перед Президентом як главою держави та підконтрольний і підзвітний Верховній Раді. Уряд очолює прем'єр-міністр.

Вищим органом судової влади є Верховний Суд України.

Державні символи України – Державний Прапор, Державний Герб (великий і малий Герби) і Державний Гімн.

Державний Прапор – це полотнище синьо-жовтого кольору. Синій колір символізує мирне небо, а жовтий колір – поле пшениці

Великий Державний Герб складається з малого Державного Герба України (це золотий тризубець на синьому тлі) і герба Війська Запорізького (козак з рушницею).

Державний Гімн — це пісня «Ще не вмерла Україна», яку в 1863 році написав композитор М.Вербицький на вірші П. Чубинського.

Після вивчення матеріалу **Розділу 4.1** слухачі-іноземці повинні засвоїти наступні нові слова й словосполучення:

декларація, депутат, законодавча влада, виконавча влада, конституція, однопалатний парламент, підконтрольний, підзвітний, політичний, символ, система, суверенітет, судова влада, таємне голосування, тризубець, уря

Питання для повторення матеріалу розділу 4.1

1. Коли була прийнята Декларація про державний суверенітет України?
2. Коли була проголошена незалежність України?
3. Назвіть вищі органи законодавчої, виконавчої і судової влади в Україні.
4. Який конституційний склад Верховної Ради України?
5. Хто є Главою Української держави?
6. Хто може бути Президентом України?
7. Коли була прийнята Конституція України?
8. Назвіть Державні символи України.

Тестові завдання для самоперевірки рівня засвоєння матеріалу розділу 4.1

1. Декларація про суверенітет України була прийнята у...
 - д) 1991 рік;
 - е) 1996 рік;
 - ж) 1990 рік;
 - з) 1995 рік.
2. День Незалежності України – це:
 - а) 28 червня;
 - б) 16 липня;
 - в) 24 серпня;
 - г) 9 травня.
3. Вищий орган законодавчої влади в Україні називається...
 - а) Конгрес;
 - б) Палата лордів;
 - в) Державна Дума;
 - г) Верховна Рада.
4. Яка кількість депутатів становить конституційний склад Верховної Ради України?
 - а) 350 депутатів;
 - б) 500 депутатів;
 - в) 450 депутатів;
 - г) 400 депутатів.

5. На який термін обирається Президент України?
- а) строком на 5 років;
 - б) строком на 4 роки;
 - в) строком на 3 роки;
 - г) строком на 6 років.
6. Якого віку має досягти громадянин України аби претендувати на посаду Президента?
- а) 45 років;
 - б) 35 років;
 - в) 50 років;
 - г) 40 років.
7. Якого кольору Державний Прапор України?
- а) синьо-жовтого;
 - б) жовто-зеленого;
 - в) червоно-білого;
 - г) жовто-чорного.
8. Хто написав вірші Державного Гімну України?
- а) М.Вербицький;
 - б) П. Чубинський;
 - в) Т.Шевченко;
 - г) І.Франко.
9. Державний Гімн України - це пісня...
- а) «Хай живе Україна»;
 - б) «За Україну, брати»;
 - в) «За рідну Україну»;
 - г) «Ще не вмерла Україна»

4.2 Конституція – Основний Закон України

Слово «конституція» походить від латинського «constitutio» і позначає "установлення", "обладнання".

Першою офіційною конституцією у світі вважається Конституція США, що була прийнята в 1787 році. Це сама стабільна Конституція у світі. Вона діє вже більш як 200 років, і за цей час у неї було внесено лише 27 поправок.

У Європі перша офіційна конституція з'явилася в 1791 році у Франції. У цьому ж році була прийнята і Конституція Польщі. В XIX столітті конституції були прийняті в більшості країн Європи.

Перша українська Конституція була написана в 1710 році. Гетьманом Війська Запорозького Пилипом Орликом. За своїм змістом цей документ фахівці розглядають як першу в Європі конституцію в сучасному її розумінні.

Сучасна Конституція України була прийнята 28 червня 1996 р.

Конституція – це Основний Закон держави. Він закріплює основи державного устрою, права, свободи і обов'язки громадян, систему і принципи організації державної влади.

Конституція України містить 161 статтю і складається із вступної частини та 15 розділів. За конституцією Україна визначається як суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

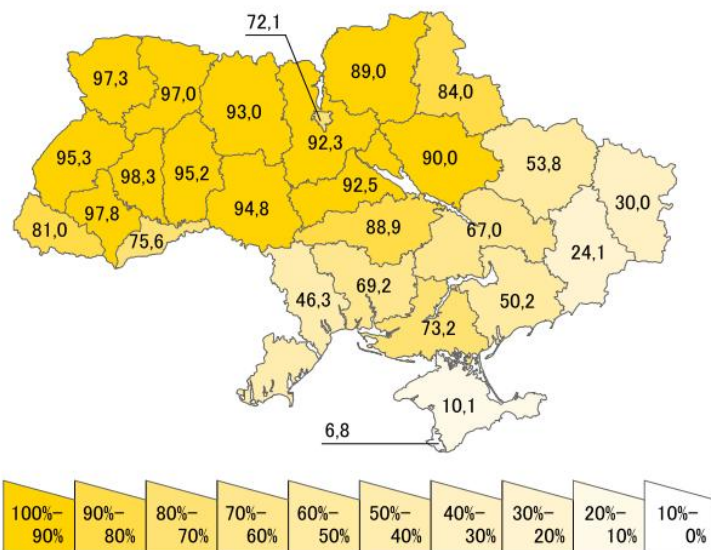
Україна є унітарною державою, тобто її складові елементи не мають ознак державності та суверенітету. Автономна Республіка Крим, яка входить до складу України, не має права виходу з її складу.

За формою державного правління Україна – республіка. Єдиним джерелом влади є народ. Державна влада в Україні здійснюється на основі принципу її поділу на законодавчу, виконавчу й судову.

У державі визнається і діє принцип верховенства права. У Конституції визначені права, свободи і обов'язки громадян України, а також іноземних громадян.

Державною мовою є українська мова.

Конституція закріплює основні напрямки внутрішньої і зовнішньої політики України, національної і культурної політики держави, а також багато інших найважливіших питань життя країни.

Після вивчення матеріалу **Розділу 4.2** слухачі-іноземці повинні засвоїти наступні нові слова й словосполучення:

верховенство, громадяни, демократичний, джерело влади, закон, політика, правовий, республіка, соціальний, стаття, суверенний, унітарний

Питання для повторення матеріалу розділу 4.2

1. Що означає слово «конституція»?
2. Конституція якої країни вважається першою офіційною конституцією у світі?
3. Коли і ким була написана перша українська Конституція?
4. Назвіть основні положення нинішньої Конституції України.
5. Що означає унітарний статус держави Україна?
6. Яка форма державного правління в Україні?

Тестові завдання для самоперевірки рівня засвоєння матеріалу розділу 4.2

1. В якій країні світу була прийнята перша офіційна конституція?
 - а) в Україні;
 - б) у США;
 - в) у Франції;
 - г) у Польщі.
2. Коли була написана перша українська Конституція?
 - а) у 1710 році;
 - б) у 1791 році;
 - в) у 1787 році;
 - г) у 1996 році.
3. Хто є автором першої української Конституції?
 - а) Тарас Шевченко;
 - б) Іван Франко;
 - в) Іван Мазепа;
 - г) Пилип Орлик.
4. Яка кількість розділів в сучасній Конституції України?
 - а) 16 розділів;
 - б) 15 розділів;
 - в) 17 розділів;
 - г) 13 розділів.
5. За формою державного правління Україна це...
 - а) абсолютна монархія;
 - б) конституційна монархія;

- в) республіка;
- г) князівство.

Додаткова література до лекції

1. Дубович І. Країнознавчий словник-довідник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 839 с.
2. Конституція України. – К., 1996. – 48 с.
3. Лисенков С.Л. Конституція України: Матеріали до вивчення. – К.: Либідь, 1997. – 160 с.
4. Матвеева Н.М., Мирок'ян І.Г. Знайомимося з Україною: Навч. посіб. для інозем. студ. підготов. фак. /Одеський нац. політех. ун-т. – Одеса: Друк, 2001. – 148 с.
5. Фролова К. П. Ярина: Учб. посібник з народознавства / Худож.-іл. В.В.Гончаренко. - Дніпропетровськ: Асоціація "Дніпродрук", 1993. – 229 с.
6. Юрченко О.А. Страноведение: Украина. Курс лекций для студентов-иностранцев подгот. фак. – К.:МАУП, 2007. – 80с.

Навчальне видання

Бубнов Ігор Васильович

**КРАЇНОЗНАВСТВО: УКРАЇНА
ЧАСТИНА 1. УКРАЇНА НА КАРТІ СВІТУ**

Конспект лекцій

Підп. до друку
Умовн. друк. арк.

Формат
Тираж

Папір
Зам. №

Надруковано з готового оригінал-макета

Одеський державний екологічний університет
65016, Одеса, вул.Львівська, 15
